

«تحلیل محتوای مجلات ورزشی»

محقق: مجید کاشف

دانشجوی دوره دکتری تربیت بدنی دانشگاه تهران
مجری طرح: سازمان تبلیغات اسلامی، معاونت
پژوهشی

مقدمه

تأثیر محیط فیزیکی و اجتماعی بر افراد جامعه به حدی است که می توان شکل گیری تدریجی شخصیت را نوعی اجتماعی شدن فزاینده دانست. مردم شناسان، معمولاً پذیرش فرهنگ از طرف فرد یا یادگیریهای اجتماعی را امری خود بخودی و ضمنی، تلقی می کنند و در این میان، «مارگارت مید»، فرهنگ پذیری را بر مبنای تداخل امور و عوامل در ابعاد تداوم و تقارن زمان، توجیه می کند.

جامعه، مجموعه ای متشکل از نهادها، اخلاق و ارزشها، قوانین و ضوابطی است که مقام افراد و مسئولیتهای آنان را در گروه تعیین، و وحدت ایجاد می کند. به عبارت دیگر، جامعه در معنای موارث ملی، آداب و سنن، مداومت و ثبات

توصیف می‌شود و تعلیم و تربیت به مفهوم انتقال دانش و ارزشهای فرهنگی یکی از مهمترین وسایل تضمین این ثبات و بقا است.

علاوه بر ارزشهایی که مستقیماً از طریق مدرسه و خانه به فرد منتقل می‌شوند، ارزشهایی نیز به‌طور غیرمستقیم به فرد انتقال می‌یابند که باعث می‌شود فرد یادگیرنده، ارزشهای دیگری را نیز دریافت کند. ارزشهای قابل انتقال به‌طور غیرمستقیم بر حسب طبقات اجتماعی افراد متغیرند و روشهای مختلفی را می‌توان برای آن بر شمرد. در این میان بعضی از روشها جامعیت دارند و حیطة عمل آنها وسیعتر از روشهای دیگر است.

مطبوعات به عنوان یکی از ابزار انتقال ارزشها آن هم به‌طور غیرمستقیم، از طیف وسیعتری برخوردار است و همه افراد جامعه بدون در نظر گرفتن طبقه اجتماعی خاص، از آن متأثرند. آنچه در این بررسی مورد توجه است، نوع و میزان اثر بخشی مطبوعات و مجلات ورزشی بر نگرش و باور مردم نسبت به ورزش و تربیت بدنی است.

موضوع تحقیق

در میان عوامل مختلف اجتماعی که زمینه فرهنگی محیط فرد را تشکیل می‌دهند، ورزش به عنوان یک پدیده اجتماعی، جایگاه خاصی بین افراد جامعه پیدا کرده است و هر فردی تحت تأثیر رسانه‌ها و مطبوعات، تفکر خاصی نسبت به آن دارد. در واقع طرز تلقی افراد جامعه نسبت به ورزش، به محتوای مطالبی که از طریق مطبوعات و رسانه‌ها به آنها می‌رسد، بستگی دارد. مفسران و نویسندگان ورزشی، در شکل‌گیری نگرش افراد به ورزش سهم بسیار دارند، چرا که آنها آنگونه که می‌خواهند مطالب را به مردم می‌باورانند.

از طرفی نویسندگان ورزشی خود تحت تأثیر جامعه قرار دارند و نوشته‌های خود به تمایلات و علاقه افراد جامعه توجه می‌کنند و از آنجا که یکی از اصول فروش بیشتر نشریات مختلف ایجاد جاذبه در آنهاست، از این رو سعی آنها بر این است که با درج تصاویر و مطالبی که مورد علاقه مردم است، میزان فروش مجلات را افزایش دهند.

براین اساس نویسندگان و مردم از حیث افکار و خواستها تحت تأثیر یکدیگرند و این روند در نهایت دیدگاههای مختلف ورزشی را در جامعه تثبیت می‌کند، ولی آنچه جای سؤال دارد، این است که در نهایت کدامیک غلبه می‌کند، افکار و خواست نویسندگان یا امیال مخاطبان؟ مجلات ورزشی کدامیک از مفاهیم و جنبه‌های ورزشی را توسعه می‌دهند؟ مجلات ورزشی در ساختار فرهنگ ورزشی جامعه چگونه عمل می‌کنند؟ کدامیک از مجلات ورزشی از ارزشهای صحیح حاکم بر ورزش پیروی می‌کند؟ و بسیاری سؤالات دیگر که تحقیق حاضر در تلاش است تا با تحلیل محتوای مطالب مجلات ورزشی در سال ۱۳۷۰ ضمن پاسخگویی به این سؤالات، چگونگی تأثیرپذیری فرهنگ ورزشی افراد جامعه را مورد بررسی قرار دهد.

اهداف تحقیق

اهداف تحقیق به دو بخش عمومی و اختصاصی تقسیم می‌شود:

الف) هدف عمومی تحقیق. هدف عمومی تحقیق عبارت است از بررسی و تحلیل محتوای مجلات ورزشی منتشر شده در سال ۱۳۷۰ و چگونگی تأثیر آنها بر فرهنگ ورزشی جامعه.

ب) اهداف اختصاصی تحقیق. اهداف اختصاصی تحقیق به شرح زیر دسته‌بندی می‌شوند:

۱. بررسی میزان تأکید بر مفاهیمی چون: «پیروزی»، «کسب مهارت برتر»، «برتری ایران»، «برتری خارجیها»، «تأیید خشونت»، «تقییح خشونت»، «تعارض تیمهای داخلی»، «دعوت تیمهای داخلی به همبستگی»، «ستیزه جویی»، «رقابت»، «طرفداری تماشاچیان از» و «توصیه به رعایت نظر تماشاچیان» که این مفاهیم را مقوله‌های ارزشی می‌نامیم.
۲. بررسی میزان انعکاس موضوعاتی چون: «فرهنگی عقیدتی»، «سننی پهلوانی»، «ارزشهای اسلامی»، «علم ورزش»، «خبرها و رویدادهای ورزشی» و «آموزش رشته‌های ورزشی» که این مفاهیم را مقوله‌های موضوعی می‌نامیم.
۳. بررسی میزان مطالب مربوط به ورزش کشورهای خارجی، ورزش ایران و مسائل داخلی.
۴. بررسی میزان مطالب مربوط به هر یک از رشته‌های ورزشی.
۵. بررسی چگونگی تأثیر ارزشها و هنجارها و ضد هنجارهایی که هر نشریه در هر رشته ورزشی یا مجموع نشریات به چاپ می‌رسانند، بر مخاطبان با توجه به سن، جنس و

فرهنگ آنان.

روش تحقیق

در این تحقیق مسائل تربیت بدنی و ورزش و محتوای پیامهای ارتباطی مندرج در مجلات ورزشی در دو حیطه کمی و کیفی بررسی شده است. در حیطه کمی به بررسی میزان درج مقوله‌های موضوعی، رشته‌های ورزشی و مسائل داخلی و خارجی پرداخته شده و در حیطه کیفی محتوای مطالب از دیدگاه ارزشی مورد بررسی قرار گرفته است.

جامعه آماری و نمونه تحقیق

جامعه تحقیق عبارت است از مجلات ورزشی کیهان ورزشی، دنیای ورزش، دانش و ورزش، ورزش و ارزش، ورزش دانشگاه و فصلنامه ورزش که در سال ۱۳۷۰ منتشر شده‌اند. تعداد شماره‌هایی که از انواع مجلات مورد بررسی در سال ۱۳۷۰ انتشار یافته، ۱۳۵ جلد است که جامعه آماری تحقیق محسوب می‌شوند.

از آنجا که امکان بررسی همه شماره‌های منتشر شده وجود نداشته، نمونه تحقیق با روش نمونه‌گیری تصادفی و با توجه به ماه و فصل انتشار نشریات انتخاب شده است و در مجموع ۳۲ شماره از کل ۱۳۵ شماره برای بررسی انتخاب شده است.

واحدهای ثبت

در این تحقیق دو نوع واحد ثبت وجود دارد. واحد ثبت برای بررسی کیفی محتوا - که تنها به مقوله‌های ارزشی اختصاص پیدا می‌کند - عبارتند از: کلمه، جمله، عبارت یا پاراگراف. هر بار که یکی از شواهد معنی دار مربوط به یک مقوله ارزشی مشاهده شده، مقوله مورد نظر یک بار کد خورده است. اما در بررسی کمی که اختصاص به سایر مقوله‌ها دارد، واحد ثبت صفحه است. بنابراین در این بخش تعداد صفحه‌های هر یک از مقوله‌های موضوعی یا رشته‌های ورزشی مشاهده شده، ثبت گردیده است.

واحد شمارش

برای سنجش فراوانیها و شمارش مقوله‌های موجود در هر دو بخش کمی و کیفی، از واحد ثبت استفاده شده است؛ یعنی واحد ثبت و واحد شمارش یکسان بوده است و هر بار یکی از شواهد مربوط به یک مقوله مشاهده گردیده یک بار ظهور یا یک فراوانی حساب شده است. هرگاه معنا یا شاهد مربوط به یک مقوله در جمله‌ای دو بار تکرار شده، فراوانی آن دو بار در نظر گرفته شده است. هرگاه در یک جمله دو مقوله وجود داشته است، تنها مقوله‌ای مورد محاسبه قرار گرفته که مضمون جمله روی آن تأکید داشته است. در صورتی که تشخیص میزان تأکید مضمون جمله مشخص نبوده است، هر یک در مقوله جداگانه‌ای منظور شده است.

در بخش کمی هرگاه یک صفحه به مقوله‌ای اختصاص داشته، یک بار فراوانی منظور گردیده است و اگر جزئی از یک صفحه به یک مقوله پرداخته است، به همان اندازه جزئی از یک فراوانی محاسبه شده است.

ارائه نتایج تحقیق

تحقیقات تحلیل محتوا یکی از وجوه با اهمیت در تربیت بدنی و ورزش است که تاکنون در کشور ما کمتر مورد توجه و بررسی دقیق قرار گرفته است. تحقیق حاضر که با هدف «تحلیل محتوای نشریات ورزشی منتشر شده در سال ۱۳۷۰»، انجام گرفته را می‌توان به عنوان اولین تحقیق در این زمینه دانست.

جهت تحلیل محتوای شش نشریه که صرفاً ورزشی هستند، در مجموع، ۲۲۲۵۹ واحد مقوله ارزشی به تفکیک فرم و رشته‌های ورزشی کدگذاری شده‌اند و در مجموع، ۱۹۴۹ صفحه به تفکیک مقوله‌های موضوعی، رشته‌های ورزشی و منابع داخلی و خارجی شمارش شده‌اند. نتایج به دست آمده ابتدا در بخش کمی و سپس در بخش کیفی ارائه خواهند شد.

الف) نتایج بخش کمی

در بخش کمی ابتدا نتایج مربوط به میزان درج مقوله‌های موضوعی ارائه خواهد شد که در جدول شماره ۱ درج است. همانطور که مشاهده می‌شود، بیش از نیمی از مطالب مندرج در نشریات ورزشی رویدادهای ورزشی است و مطالب علمی ورزشی در رده بعدی قرار دارد.

جدول ۱ - درصد مقوله‌های موضوعی به تفکیک هر نشریه و میانگین آنها

مقوله / نام نشریه	فرهنگی عقیدتی	ارزشهای اسلامی	سنتی پهلوانی	علم ورزش	رویدادهای ورزشی	آموزشی
دانش و ورزش	۰/۷	۰	۲/۳	۲۶	۵۸	۱۳
ورزش و ارزش	۱۰	۱	۰	۴۳	۴۲	۴
فصلنامه ورزش	۶/۵	۱۸/۵	۹	۵۴	۲	۱۰
دنیای ورزش	۷	۱	۴	۰/۷	۸۶/۶	۰/۷
ورزش دانشگاه	۵	۰	۳	۲۵	۵۰	۱۷
کیهان ورزشی	۹	۲	۴	۴	۸۰	۱
میانگین	۶	۴	۴	۲۵	۵۳	۸

نتایج بخش منابع داخلی و خارجی شامل مطالبی مربوط به ورزش ایران، ورزش کشورهای خارجی، آگهی و عکس است. در جدول شماره ۲ نتایج مربوط به این قسمت درج گردیده است. همانطور که مشاهده می‌شود، مطالب مربوط به ورزش ایران و مسائل داخلی حجم بیشتری از مطالب نشریات ورزشی را در برداشته است.

جدول ۲ - درصد منابع اطلاعاتی به تفکیک هر نشریه و میانگین آنها

منابع / نام نشریه	داخلی	خارجی	آگهی	عکس
دانش و ورزش	۳۹	۴۲	۱۳	۶
ورزش و ارزش	۶۸	۲۴	۰	۸
فصلنامه ورزشی	۴۶	۵۳	۰	۱
دنیای ورزش	۵۷	۱۸	۱۸	۷
ورزش دانشگاه	۳۳	۵۸	۰	۹
کیهان ورزشی	۶۴	۲۱	۵	۱۰
میانگین	۵۱	۳۶	۶	۷

میزان درج مطالب مربوط به هر یک از رشته‌های ورزشی در جدول شماره ۳ درج گردیده است.

جدول ۳- درصد مطالب مربوط به رشته‌های ورزشی به تفکیک هر نشریه و میانگین آنها

رشته ورزشی نام نشریه	فوتبال	کشتی	والیبال	بسکتبال	دوومیدانی	شنا	شطرنج	ورزش معلولین	تنیس روی میز	کوهنوردی	سایر رشته‌ها
دانش و ورزش	۷۰	۳	۶	۱	۸	۰	۲	۱	۰	۰	۹
ورزش و ارزش	۴	۴	۱۷	۶	۱۴	۱۰	۰	۰	۴	۱۹	۲۱
فصلنامه ورزش	۲۳	۰	۶	۰	۱۹	۱۰	۲۳	۱۳	۰	۰	۶
دنیای ورزش	۴۳	۱۶	۹	۳	۵	۱	۱	۲	۱	۱	۱۸
ورزش دانشگاه	۲۶	۱	۴	۱۴	۱۶	۶	۶	۰	۲	۸	۱۷
کیهان ورزشی	۴۳	۱۶	۳	۳	۶	۱	۳	۲	۲	۱	۲۰
میانگین	۳۵	۷	۷	۴	۱۱	۵	۶	۳	۲	۵	۱۵

ب) نتایج بخش کیفی

در بخش کیفی چنانکه اشاره شد مقوله‌های ارزشی مورد بررسی قرار گرفته‌اند که نتایج آن در جدول شماره ۴ درج گردیده است. همانطور که ملاحظه می‌شود، مفهوم پیروزی با اختلاف فاحشی از دیگر مفاهیم در صدر قرار گرفته است.

جدول ۴ - درصد های مقوله های ارزشی به تفکیک هر نشریه و میانگین آنها

توصیه به رعایت نظر تماشاچیان	طرفداری تماشاچیان از	رقابت و رقیب طلبی	سستزه جوئی	دعوت تیمهای داخلی به همبستگی	تعارض تیمهای داخلی	تفجیح خشونت	تأیید خشونت	برتری خارجیها	برتری ایران	کسب مهارت برتر	پیروزی	مقوله
۰/۵	۰/۶	۱۰/۸	۰/۳	۰/۸	۰/۹	۱/۵	۰/۴	۱/۸	۳/۳	۹/۹	۶۹/۹	دنیای ورزش
۰/۰۴	۰/۵	۶	۰/۹	۰/۳	۰/۸	۰/۵	۰/۰۶	۲/۸	۳/۷	۶/۹	۷۷/۵	کیهان ورزشی
۱/۱	۰/۶	۹/۷	۰/۶	۰/۷	۲/۱	۲/۲	۰/۷	۱/۶	۳/۲	۲۲/۱	۵۵/۴	دانش و ورزش
۰/۳	۰/۳	۵/۵	۰/۷	۰/۲	۱/۳	۰/۲	۰/۲	۱/۶	۱/۹	۴/۳	۸۳/۵	ورزش دانشگاه
۰	۰/۱	۳/۲	۰	۰/۳	۰	۰/۲	۰	۰	۰	۰/۷	۹۵/۵	ورزش و ارزش
۰	۰	۲۵	۰	۰	۰	۴/۲	۸/۳	۰	۰	۳۳/۳	۲۹/۲	فصلنامه ورزش
۰/۳	۰/۳	۱۰/۱	۰/۴	۰/۴	۰/۸	۱/۵	۱/۶	۱/۲	۲	۱۲/۹	۶۸/۵	میانگین

بحث و نتیجه گیری

یکی از پدیده‌هایی که تأثیر انکار ناپذیری بر افراد جامعه بخصوص نسل جوان دارد، ورزش و تربیت بدنی است که در شکل‌گیری علایق، تمایلات و نگرشهای جوانان در جامعه نقش مهمی ایفا می‌کند. جوانان و افراد جامعه به‌طور دائم تحت تأثیر نشریه‌های ورزشی قرار دارند و از طریق آنها دیدگاه‌های خاصی نسبت به ورزش پیدا می‌کنند، که شناخت و آگاهی از مطالب مندرج در نشریات ورزشی می‌تواند جهت تفکر ورزشی جامعه را مشخص سازد. بر مبنای این تفکر محتوای مجلات ورزشی در دو بخش کمی و کیفی تحلیل شده‌اند. آنچه در بخش کمی کاملاً مشهود است، اختصاص یافتن بخش اعظم مطالب به رویدادها و اخبار ورزشی است که در جدول شماره ۱ نشان داده شده است. البته در بین انواع نشریات فصلنامه ورزش به بخش اخبار ورزشی سهم ناچیزی اختصاص داده است. به‌طور کلی مجلات دانش و ورزش، ورزش و ارزش، فصلنامه ورزش و ورزش دانشگاه در مقایسه با دو نشریه کیهان ورزشی و دنیای ورزش حجم بیشتری را به مطالب علمی اختصاص داده‌اند. نکته قابل ذکر دیگر، ناچیز بودن مطالب مربوط به ارزشهای اسلامی، فرهنگی - عقیدتی و سنتی - پهلوانی است که در مجموع نشریات تنها ۱۶ درصد به این موضوعات اختصاص یافته است.

بنابراین می‌توان گفت مخاطبین اینگونه نشریات بیشتر در جریان اخبار و رویدادهای ورزشی قرار می‌گیرند و از مسائل فرهنگی و تربیتی بهره کمتری می‌برند.

از طرفی دیگر بیشتر مطالب مندرج در نشریات ورزشی مربوط به مسائل داخلی است و بخش ناچیزی از آن به مسائل خارجی اختصاص دارد. البته در نشریات مختلف این نسبت متغیر است؛ برای مثال، در مجلات دانش و ورزش و فصلنامه ورزش و ارزش دانشگاه درصد مربوط به منابع خارجی بیشتر از منابع داخلی است.

از دو جنبه می‌توان به این نتایج توجه کرد: اما از جنبه اشاعه علوم مربوط به ورزش که یافته‌های تحقیقاتی و علمی کشورهای خارجی به اطلاع مخاطبین می‌رسد که این خود نکته مثبتی است و دوم انتقال ارزشهای کشورهای خارجی از طریق مطالب خارجی به مخاطبین که این جنبه را به عنوان عامل منفی می‌توان مطرح ساخت. اگر در قالب مطالب اختصاص یافته به خارج، فرهنگ و ارزشهای آنها به مخاطبین انتقال یابد، می‌توان گفت که این جنبه از مطالب مجلات ورزشی در

جهت اشاعه فرهنگ بیگانه مؤثر هستند.

حیطه دیگری که مورد بررسی قرار گرفته، مطالب مربوط به هر یک از رشته‌های ورزشی است. بیشترین مطالب مندرج در مجلات ورزشی به ورزش فوتبال اختصاص داشته است و بقیه رشته‌ها با اختلاف زیادی از آن فاصله دارند. با توجه به علاقه نوجوانان و جوانان نسبت به ورزش فوتبال، درج مطالب بیشتر در مورد فوتبال نشان دهنده توجه مجلات ورزشی به علاقه مخاطبین است. نشریاتی که در اندیشه فروش بیشتر هستند، از این طریق سعی دارند بر خوانندگان و مشتریان خود بیفزایند؛ از این رو پرداختن به فوتبال کاملاً منطقی به نظر می‌رسد، لیکن چنین عملکردی به توسعه و گسترش ورزش کشور نخواهد انجامید؛ زیرا رشته‌های ورزشی مادر و پایه مانند دو و میدانی، شنا و ژیمناستیک و رشته‌های مطرح مانند کشتی، والیبال و بسکتبال هیچگاه نتوانسته‌اند با فوتبال برابری کنند. البته نشریات مختلف در این خصوص تفاوت‌هایی هم دارند؛ مجله دانش و ورزش ۷۰ درصد مطالب را به فوتبال اختصاص داده است که اصولاً می‌توان آن را مجله فوتبال نامید و مجله ورزش و ارزش در صد بسیار کمی را به این رشته اختصاص داده، ولی به استثنای نشریه ورزش و ارزش در بقیه نشریات، فوتبال بالاترین درصد مطالب را به خود اختصاص داده است.

در بخش کیفی تحقیق مقوله‌های ارزشی مورد بررسی قرار گرفته‌اند که می‌توان گفت بخش اصلی تحقیق را شامل می‌شود. نتایج، نشان می‌دهد که مفهوم پیروزی بالاترین درصد را به خود اختصاص داده و با بقیه مفاهیم از حیث کمیت اختلاف فاحشی دارد.

می‌دانیم که هدف از تعمیم و گسترش ورزش پرورش قوای ذهنی و جسمی است و هدایت کردن افکار به سوی بردن و پیروزی و آن را ارزش شمردن، و باخت یا شکست را ضد ارزش دانستن، به هیچ وجه فعالیت سازنده‌ای در جهت تعمیم و گسترش ورزش نیست. این دیدگاه تنها به قهرمان پروری توجه دارد و چه بسا بسیاری از جوانان و علاقه‌مندان به ورزش را که با شکست مواجه می‌شوند، ناامید کند و از ادامه فعالیت باز دارد. اگر نویسندگان و مفسران مجلات تحت تأثیر زرق و برقه‌های مسابقات باشند، برای فروش بیشتر به ورزشکاران موفق و پیروز بهای بیشتری می‌دهند و پیروزی را اصل می‌دانند، در حالی که این مسئله با توسعه و تعمیم ورزش که باید با تکیه بر مفاهیمی چون «کسب مهارت برتر»، «تقبیح خشونت»، «دعوت به همبستگی» و «برتری ایران» فراهم شود، منافات دارد.

ارج نهادن به پیروزی افراد موفق و مطرود دانستن افراد شکست خورده در ورزش مقوله‌ای است که درباره آن بسیار بحث شده و نظریه‌های متفاوتی مطرح گردیده است. بانگاهی به جایگاه ورزش در زندگی بشر، و با مروری بر نوشته‌ها و گفته‌های صاحب‌نظران، می‌توانیم به اهمیت و نقش ورزش در اخلاق و رفتار پی‌بیریم. درباره ارتباط بین ورزش و تکامل اخلاق سه نظریه یا نگرش متفاوت وجود دارد که می‌توان آنها را به‌طور خلاصه مثبت، بیطرف و منفی نامید.

کسانی که طرفدار نظر مثبت هستند، معتقدند که بازیهای گروهی و ورزش به رشد و تکامل اخلاقی - اجتماعی کمک می‌کند و شرکت در فعالیتهای ورزشی، مخصوصاً ورزشهای تیمی از نظر تربیتی مفید است.

دومین نظریه یا نظر بیطرف عقیده دارد که ورزش شکلی از بازی است و از نظر اخلاقی هیچ اهمیتی ندارد که در ورزش چه می‌گذرد. بر طبق این نظر وقتی ورزش از اصالتها و ارزشهای خود تهی شد، پدیده‌ای است که به‌صورت بازی جلوه‌گر می‌شود و ارتباطی با اخلاق ندارد.

سومین نظریه یا نظر منفی بیشتر از یافته‌ها و تحقیقات تجربی به دست آمده است، که اغلب بر مشاهدات محققان از ورزش حرفه‌ای و رقابتهای ورزشی سطح بالا مبتنی است. آنها معتقدند که در اینگونه فعالیتهای «پیروزی» اهمیت بسیار زیادی دارد و در بازیها نه تنها حرکات گول‌زننده و خطاهای مختلف به وقوع می‌پیوندد، بلکه برای کسب موفقیت و پیروزی و غالب شدن، بازیکن باید خصوصیات ویژه‌ای را کسب کند و این خصوصیتها با قهرمان شدن ارتباط تنگاتنگی دارد و قهرمانان در مقایسه با ورزشکاران مبتدی و سطح پایین، اصولی مانند سخاوت و بزرگواری را آسانتر نادیده می‌گیرند.

این یافته‌های تحقیقاتی از تلویزیون، مجلات ورزشی و روزنامه‌ها، زمانی که یک واقعه ورزشی مهم تحت پوشش خبری قرار دارد، به دست می‌آید. به دلیل آثار نامطلوب شماری از مسابقات ورزشی، بعضی از کارشناسان تعلیم و تربیت به این نتیجه رسیده‌اند که ورزشهای رقابتی با تربیت اخلاقی مغایر و متضاد است و حتی به جای آنکه اخلاق را رشد و تعالی بخشد، آن را تنزل می‌دهد. با توجه به این سه نظریه می‌توان گفت که چون محتوای مجلات ورزشی مورد بررسی، بیشتر بر مفهوم پیروزی تأکید داشته‌اند، از نظر اخلاقی آثار آنها منفی بوده است. البته در نشریات مختلف در این خصوص تفاوتهایی به چشم می‌خورد؛ برای مثال فصلنامه ورزش بهای بیشتری به «کسب

مهارت برتر» داده است و «پیروزی» در جایگاه دوم قرار دارد ولی در بقیه نشریات مفهوم «پیروزی» در صدر قرار دارد.

در مجلات ورزشی از دو جنبه به مفهوم پیروزی پرداخته شده است: یکی از جنبه اطلاع رسانی و دیگری از جنبه ارزشی؛ برای مثال، مجله ورزش و ارزش که در آوردن مضامین مربوط به «پیروزی» بالاترین درصد را دارا است (۹۵/۵ درصد)، بیشتر از جنبه اطلاع رسانی به آن پرداخته؛ یعنی به معرفی نفرات پیروز و موفق در مسابقات ورزشی اشاره کرده است، ولی نشریه دانش و ورزش از جنبه ارزشی به «پیروزی» توجه بیشتری کرده است؛ برای مثال در شماره ۴۲ این نشریه، با حروف درشت نوشته شده است:

«تنها چیزی که مورد قبول جامعه امروزی است، پیروزی است. اگر تو شکست

بخوری دیگر برای تو ارزشی قائل نمی شوند، پس، پیروز باش!»

یا در مجله دنیای ورزش شماره ۹۹۴ آمده است:

«موقعی که آدمی برنده است از تمام مسابقات لذت می برد».

آثار اینگونه مطالب که به پیروزی یا شکست رنگ ارزشی می بخشد، بسیار بیشتر از نوع اطلاع رسانی است و مخاطبین بیشتر از اینگونه نوشته ها تأثیر می پذیرند. سؤال اینجاست که آیا نویسندگان اینگونه مطالب به این نکته توجه ندارند که تنها عده معدودی در مسابقات پیروز می شوند؟ آیا آنهایی که در رده های پایین قرار می گیرند، سرخورده و منزوی نمی شوند؟ آیا واقعاً هر کسی که شکست می خورد، برایش ارزشی قائل نمی شوند؟ یا اینکه آنهایی که در ورزش برنده نیستند از ورزش کردن لذت نمی برند؟ با کمی تفکر در این باره، می توان دریافت که نویسندگان اینگونه مطالب بیشتر به قهرمان پروری می اندیشند و اصولاً به نقش تربیتی و اخلاقی ورزش توجهی ندارند و از این طریق ضبدارزشها را در ورزش رواج می دهند. با این شیوه تحلیل مطالب نمی توان به پیشرفت ورزش در همه ابعاد امید بست.

در مقابل، مطالبی هم یافت می شود که در آنها پیروز شدن به طور صحیح مطرح شده است که متأسفانه حجم آنها بسیار ناچیز است؛ برای مثال در مجله ورزش دانشگاه شماره ۶۵ درباره پیروزی چنین آمده است:

«کشتی گیران تمرینهای بسیار می کردند تا نیرومند شوند و در آزمایشها پیروز گردند و

خود را به زیور اخلاق و معرفت و جوانمردی بیاریند تا شایستگی نام پهلوانی را به دست آورند».

یا در نشریه فصلنامه ورزش شماره ۱۳ این عبارت به چشم می خورد:

«یک ورزشکار اگر در میدانهای مسابقه پیروزی به دست آورد، اما روحی فاسد و دلی بیمار داشته باشد و همواره خشم و غضب و هواهای نفسانی او را به زمین بکوبد، این نه شجاع است و نه با ارزش».

از مقایسه این مطالب می توان نتیجه گرفت که تفکر نویسندگان مجلات مختلف کاملاً متفاوت است. اصولاً همین اختلاف در دیدگاهها نظریه های متفاوتی را در ورزش مطرح ساخته است. دو دیدگاه عمده که در بررسی جامعه شناختی ورزش به کار رفته است، نظریه کارکرد گرایی و نظریه تضاد است. نگرش کارکرد گرایانه، بر چگونگی استفاده از ورزش در رفع نیازهای اساسی نظام اجتماعی، تأکید می کند و نظریه تضاد، تأثیر مسائل و نابرابریهای اجتماعی بر ورزش و ورزشکاران را مورد تأکید قرار می دهد.

از نظر کارکرد گرایان مهمترین نقش ورزش در جامعه، کمک به سلامت و بقای افراد، جامعه پذیری، یادگیری و درک اهمیت نظام ارزشی آنان، قوانین، ایجاد رقابت، کارجمعی و ایجاد همبستگی گروهی است که در نهایت به حفظ نظام و وضع موجود می انجامد. بنابراین از نگاه کارکرد گرایان، ورزش به دلیل منافعی که برای جامعه دارد، برای زندگی اجتماعی و فردی انسانها، عنصری ضروری محسوب می شود.

تضاد گرایان مدعی اند که ورزش باعث از خود بیگانگی و تشدید آن است، چون هم تماشاگران و هم مهارتهای ذهنی و جسمی ورزشکاران مورد سوء استفاده تجاری قرار می گیرد و هیچکدام نقش فعال و مستقلی ندارند و در این مجموعه جسم تماشاچی از بی تحرکی و جسم ورزشکار از تحرک زیاد، آسیب می بیند.

البته هر یک از دیدگاههای فوق بخشی از واقعیهایی را مطرح می سازد. که کمابیش در همه جوامع و فرهنگها وجود دارد؛ به عنوان مثال، تأکید زیاد باشگاههای ورزشی غرب بر پیروزی تیمهای خود، باعث به کارگیری ابزار غیرقانونی و ضد اخلاقی برای کسب موفقیت در صحنه های ورزشی شده، شیوه های استبدادی و ضد انسانی مربیان را توجیه می کند و نوعی احساس شکست،

عقب ماندگی و حقارت را در بخش عظیمی از ورزشکاران که توانسته‌اند قهرمان و ستاره شوند، به وجود می‌آورد.

بنابراین می‌توان چنین نتیجه گرفت که ورزش در مفهوم کلی هم آثار مثبت دارد هم آثار منفی و نویسندگان و مفسران ورزشی باید بر این آثار احاطه کامل داشته باشند تا به جنبه‌های مثبت و مفید بیشتر بپردازند و مطالب ورزشی را به گونه‌ای به رشته تحریر در آورند که اهداف تربیتی، فرهنگی و اخلاقی ورزش تأمین شود. موضعگیری مجلات ورزشی نسبت به «پیروزی»، در مخاطبین بویژه جوانان این احساس را به وجود می‌آورد که تنها در صورت پیروزی و موفقیت با ارزش هستند و در غیر این صورت هیچ ارزشی ندارند. در نتیجه شرکت کردن در ورزش برای جوانان تهدیدآمیز است؛ زیرا آنان موفقیت ورزشکاران را با ارزشمندی شخصی آنان، معادل و برابر می‌گیرند؛ بردن یعنی موفق بودن، شایسته بودن و بالاخره ارزشمند بودن و باختن یعنی شکست، بی‌کفایتی و بی‌ارزش بودن.

هنگامی که ورزشکاران در حد قابل قبولی موفقیت کسب می‌کنند، حس شایستگی آنان تقویت می‌شود و این امر خودبخود، موفقیت‌های بعدی آنان را تضمین می‌کند. لکن اگر ورزشکاران موفقیت به دست نیاورند، احتمالاً خود را به دلیل شکست سرزنش می‌کنند و این شکست را به بی‌کفایتی و ناتوانی خود نسبت می‌دهند. با تکرار شکست، ورزشکاران اعتماد به نفس و اطمینان خود را به موفقیت در زندگی از دست می‌دهند و در نتیجه حداقل با دوری جستن از ورزش و شکست‌های آن، عزت و حرمت خود را حفظ می‌کنند.

با توجه به این نکات آیا باز هم باید انتظار داشته باشیم که ورزش در کشور ما رشد کند؟ تا زمانی که نویسندگان ورزشی اینگونه بنویسند، تعمیم و گسترش ورزش در جامعه تنها در حد کلام باقی می‌ماند و بس.

«کسب مهارت برتر» یکی دیگر از مفاهیمی است که مورد بررسی قرار گرفته است. کسب مهارت برتر می‌تواند درست در مقابل مفهوم «پیروزی» قرار گیرد. در اینجا به ورزشکارانی بها داده می‌شود که اجرای زیبا و ماهرانه‌ای داشته باشند. این مفهوم پس از «پیروزی» و با اختلاف زیاد با آن در رده بعدی قرار دارد. نویسندگانی که در نوشته‌های خود بر «کسب مهارت برتر» تأکید می‌ورزند، این اندیشه را به مخاطبین القا می‌کنند که ارزش، پیشرفت در مهارت‌های ورزشی است و

ورزشکارانی که با تلاش و پشتکار، تمرینات مداوم و مستمری را انجام می‌دهند تا اجرای ماهرانه‌ای انجام دهند، از ارزش و اعتبار بیشتری برخوردارند و اینان صرف‌نظر از برد و باخت، تنها به سبب داشتن مهارت برتر ارزشمند هستند. این مفهوم به جوانان انگیزه تلاش بیشتر را القا می‌کند و درست برخلاف «پیروزی» که افراد شکست خورده ورزش را رها می‌کنند، تمام ورزشکاران همیشه در تکاپو برای فعالیت بیشتر هستند.

زمانی که خوانندگان مجله این عبارت را در مجله دنیای ورزش شماره ۹۹۸ بخوانند، چه چیزی به آنها القا می‌شود؟

«معمول است که تیم هفته را از بین برندگان برمی‌گزینند، اما نمایش خوب تیم... در برابر ستارگان ملی پوش تیم... این رسم متداول را به هم زد». پس از مطالعه این عبارت مخاطب به تلاش برای بهتر ظاهر شدن در صحنه ورزشی می‌پردازد. با این نوع تحلیل می‌توان آثار اخلاقی و تربیتی ورزش را در جوانان مشاهده کرد.

البته در بعضی از نوشته‌ها این مضمون به غلط نیز القا شده است؛ برای مثال در مجله دانش و ورزش شماره ۴۲ آمده است:

«او باید بماند تا به رشد کافی برسد. مطمئناً «سوپرستار» خواهد شد و استاد درخشان قرن خواهد شد».

این عبارت نیز در مفهوم کلام مهارت برتر را القا می‌کند اما استفاده از یک واژه بیگانه «سوپرستار» از نقش تربیتی آن می‌کاهد - آیا واژه فارسی معادل آن یعنی «ستاره برتر» زیباتر و گویاتر از واژه غربی نیست؟

«برتری ایران» و «برتری خارجیها» مفاهیم دیگری هستند که در این تحقیق مورد بررسی قرار گرفته است. میزان تأکید نشریات بر این دو مفهوم بسیار ناچیز بوده است، ولی همین مقدار می‌تواند آثار قابل توجهی به دنبال داشته باشد. جوان ایرانی که در مجلات ورزشی عبارت زیر را می‌خواند، در مورد ایران چگونه فکر می‌کند؟

«... ورزش در کشور ما هیچوقت نمی‌تواند پا به پای کشورهای دیگر حرکت کند».

(کیهان ورزشی شماره ۱۹۰۶).

مجله ورزش دانشگاه در شماره ۶۵ خود به نقل از رئیس فدراسیون دو و میدانی وقت

می نویسد:

«ورزش دو و میدانی ایران نسبت به قاره آسیا حدود ۴۰ سال و در مقایسه با رکوردهای جهان حدود ۶۰ سال عقب است».

آیا برآستی این گفته‌ها حقیقت دارند یا اینکه تنها برداشت شخصی نویسنده‌ای است که خود را باور ندارد؟ در مقابل این سخن با جمله مجله دانش و ورزش شماره ۴۲ را بیان کنیم:

«باور کنیم، لیاقت شیرمردان خود را».

و بسیار جالب است که مجله ورزش دانشگاه در شماره ۷۱ خود و پس از کسب پیروزی دو و میدانی کشورمان در آسیا این عبارت را می نویسد:

«او در رده‌بندی بهترینهای دوران مربوط به آسیا قرار گرفت... این نتیجه بهتر از نتیجه نفر اول بازیهای آسیایی پکن بود».

اگر نویسندگان این نشریه مطالبی را که قبلاً در نشریه خود درج کرده‌اند، مرور کنند آیا به آن گفته رئیس فدراسیون نمی‌خندند؟ زیرا درست پس از گذشت شش ماه (شش شماره مجله از ۶۵ تا ۷۱) قهرمانان دو و میدانی ایران در آسیا می‌درخشند. اینها همه، لزوم توجه و مذاقه بیشتر نسبت به مطالبی که در نشریات به چاپ می‌رسد را تأیید می‌کند.

گاهی حتی مسئولان و نویسندگان نیز خود تحت تأثیر مفهوم «پیروزی» قرار دارند و زمانی که ورزشکاران و تیمهای ایرانی شکست می‌خورند، از روی ناامیدی خود را ۴۰ تا ۶۰ سال عقب‌تر از دنیا می‌دانند و زمانی که به «پیروزی» دست می‌یابند، خود را از نفر اول آسیا بالاتر می‌پندارند و اینها همه از آثار مخرب ارزش نهادن به «پیروزی» است. مخاطبین این نشریات هم با خواندن این مطالب و تحلیلها دچار چنان سردرگمی خواهند شد که نمی‌دانند خود را باور کنند یا نه.

«تأیید تقبیح خشونت» مفاهیم دیگری بوده‌اند که مورد بررسی قرار گرفته‌اند. البته میزان تأکید بر آنها ناچیز بوده اما جالب توجه است که موارد «تأیید خشونت» بیش از تقبیح آن بوده است. تأکید بر این مفاهیم در مطالب مجلات ورزشی در پاره‌ای موارد آگاهانه و در پاره‌ای دیگر نا آگاهانه بوده است. نویسندگان به‌طور آگاهانه خشونت را زشت پنداشتند، اما به‌طور نا آگاهانه آن را تأیید کرده‌اند. به این عبارت مجله دنیای ورزش شماره ۱۰۱۱، توجه کنید:

«بین بازیکن دو تیم برخوردی صورت گرفت که ناگهان سرپرست تیم به داخل زمین

هجوم برد و با نواختن سیلی به گوش بازیکن حریف باعث شگفتی همه شد.»
آیا نباید با دیدن این حرکت از سوی سرپرست یک تیم، متأسف شویم؟ اگر بخواهیم نقش تربیتی
مطلب حفظ شود باید از واژه قویتری در نفی آن حرکت سرپرست تیم استفاده می‌شد و احتمالاً
نویسنده این مطلب ناآگاهانه از واژه شگفتی استفاده کرده است. در جایی دیگر این عبارت به چشم
می‌خورد:

«بخت او زمانی باز شد که در مسابقه‌ای دوستانه یکی از ملی‌پوشها را به بیمارستان
فرستاد. (دنیای ورزش شماره ۹۸۷).

مخاطبینی که این مطالب را می‌خوانند «پیروزی» را نقطه اوج ورزش می‌دانند و اگر آن را به دست
نیاورند به خشونت متوسل می‌شوند و اینها همه از آثار منفی اینگونه مطالب بر رشد و تکامل
اخلاقی و فرهنگی جامعه‌اند.

«تعارض تیمهای داخلی» و «دعوت تیمهای داخلی به همبستگی» دو مفهوم دیگری هستند که
در این تحقیق مورد بررسی قرار گرفته‌اند. با مشاهده جدول ۴ می‌توان دریافت که مفهوم «تعارض
تیمهای داخلی» بیشتر از مفهوم «دعوت تیمهای داخلی به همبستگی» در نشریات ورزشی مورد
تأکید قرار گرفته است. البته حجم مطالب اختصاص یافته به آن بسیار ناچیز است. باید توجه داشت
که شیوه تأکید بر تعارض تیمهای داخلی از ارزش نهادن به مفهوم «پیروزی» نشأت می‌گیرد.
همانگونه که قبلاً ذکر شد، اگر برای پیروزی ارزش قائل شویم، خواه‌ناخواه دچار تفرقه خواهیم
شد؛ تیمهای پیروز از تیمهای شکست خورده متمایز می‌گردند و همبستگی و وحدت که لازمه
پیشرفت است به فراموشی سپرده می‌شود.

«ستیزه جویی» و «رقیب طلبی» مفاهیم دیگری هستند که مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند. میزان
تأکید مجلات ورزشی بر «رقیب طلبی» جایگاه سوم را در مفاهیم مورد بررسی داشته است و این
جنبه را می‌توان یکی از نکات مثبت در مطالب مجلات ورزشی پنداشت؛ زیرا مخاطبین با مطالعه
این مطالب خود را برای رقابت و مبارزه در برابر مشکلات اجتماعی آماده می‌سازند و از رقیب
ترسی به دل راه نمی‌دهند. اما اگر این رقابتها جنبه منفی به خود بگیرد، زیان‌آورند و همان آثاری را
به دنبال دارند که در بحث از مفهوم «پیروزی» به آن اشاره شد. توجه به رقابت، بدون ارزش نهادن به
نتیجه آن می‌تواند انسان را برای مقابله با مشکلات آماده سازد، ولی اهمیت دادن به نتیجه آن (برد و

باخت یا موفقیت و شکست) به هراس ورزشکار از رقابت و در نتیجه بی میلی او برای رقابت خواهد انجامید. «طرفداری تماشاچیان از» و «توصیه به تأمین نظر تماشاچیان» مفاهیم دیگری هستند که مورد توجه قرار گرفته‌اند. در این خصوص نشریات ورزشی دیدگاههای مثبتی را ارائه داده‌اند، هرچند که میزان تأکید بر آنها بسیار ناچیز بوده است. اصولاً می‌توان گفت که تماشاچیان سرمایه‌های ورزش هستند و نشریات ورزشی به این نکته توجه داشته‌اند و همیشه تماشاچیان را در مفهوم کلی یکی از ارکان ورزش به شمار آورده‌اند، اما در عین حال، حرکات زشت و نادرست تماشاچیان را تقبیح کرده‌اند.

در این مقاله سعی شده است تا با بررسی نشریات ورزشی، به بررسی دیدگاه‌های نشریات ورزشی در مورد تماشاچیان پرداخته شود. در این راستا، به بررسی دیدگاه‌های نشریات ورزشی در مورد تماشاچیان پرداخته شد. در این راستا، به بررسی دیدگاه‌های نشریات ورزشی در مورد تماشاچیان پرداخته شد.

روش گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

در این مقاله از روش‌های کیفی و پدیدارشناسی برای بررسی دیدگاه‌های نشریات ورزشی در مورد تماشاچیان استفاده شده است. در این راستا، به بررسی دیدگاه‌های نشریات ورزشی در مورد تماشاچیان پرداخته شد. در این راستا، به بررسی دیدگاه‌های نشریات ورزشی در مورد تماشاچیان پرداخته شد.

- ۱- محسنی، نیک چهر؛ بررسی محتوای کتب درسی دوره ابتدایی، ۱۳۵۰.
- ۲- کاشف، مجید و مجتهدی، حسین (مترجمان)؛ اثرات فعالیت بدنی بر کودکان، مجموعه مقالات؛ اداره کل تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۷۲.
- ۳- صدیق سروستانی، رحمت‌الله، درآمدی بر جامعه‌شناسی ورزشی، فصلنامه المپیک ۱، کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران، پاییز ۱۳۷۲.
- ۴- ساروخانی، باقر؛ روش تحلیل محتوا؛ دانشکده علوم اجتماعی، ۱۳۷۱.
- ۵- سالارزاده امیری، نادر؛ نگاهی اجمالی به فرضیه تحلیل محتوا و کاربرد آن در علوم اجتماعی؛ مرکز تحقیقات اجتماعی و ارزشیابی برنامه‌های صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۶۰.

کاربرد روانشناسی در کمک به بهبود عملکرد

چند سال پیش، این عبارت به چشم خورد که کاری را انجام بده، که از آن من ترس و در این صورت مرگ ترس جیمی است. آشوبشگاه علوم انسانی و مطالقات فرهنگی

والیال و آموزش داوران چگونگی انجام این گفتار در عنوان مسائلی که نیاز مناسب برای افراد هدایت کننده مسابقات، والیبال، در مقاله جامع علوم انسانی

بسیار و از داوران جوان، والیبال مسابقات بهتر و با دل متوجه بالا و حسنت دارند. گروهی دیگر از آنها برای همیشه از ذهنی کنار گذاشته می‌شوند یا با حسنه‌ای که از دشواری بازی‌ها، مطرح بالا یا مشکلاتی که در برطرف با بازیکنان به علت نقصان دارند، ترسشان می‌خورند. جبهه علمی آنان کاملاً من باید، و منظر می‌رسد که داوران از پایین‌ترین تا بالاترین سطوح، درگیر سلسله مراتب سبب نظام رسمی و ارتقای درجه‌ها، آنها برای فرونشاندن اضطرابی که باید در همه آنان وجود داشته و جبهه